

ശ്രീഃ
ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ
ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ
ഓം നമോ ഭഗവതേ വാസുദേവായ

മഹർഷി വേദവ്യാസപ്രണീതം ശ്രീമദ്ഭാഗവതമഹാപുരാണം
॥ ചതുർഥസ്കന്ധേ ഏകവിംശോധ്യായഃ ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

ശ്രീ രംഗരാമാനുജ മഹാദേശികൻ

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

ശ്രീഃ
ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ
ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ
ഓം നമോ ഭഗവതേ വാസുദേവായ
ശ്രീമദ്ഭാഗവതമഹാപുരാണം
॥ ചതുർഥസ്കന്ധേ ഏകവിംശോധ്യായഃ ॥

മൈത്രേയ ഉവാച
മൗക്തികൈഃ കുസുമസ്രഗ്ഭിർ -
ദുകൂലൈഃ സ്വർണതോരണൈഃ |
മഹാസുരഭിഭിർധൂപൈർ -
മണ്ഡിതം തത്ര തത്ര വൈ || 1 ||

ചന്ദനാഗുരുതോയാർദ്ര -
രഥ്യാചത്വരമാർഗവത് |
പുഷ്പാക്ഷതഫലൈസ്തോക്മൈർ -
ലാജൈരർചിർഭിരർചിതം || 2 ||

സവൃന്ദൈഃ കദലീസ്തന്ദൈഃ പുഗപോതൈഃ പരിഷ്കൃതം |
തരുപൽലവമാലാഭിഃ സർവതഃ സമലങ്കൃതം || 3 ||

പ്രജാസ്തം ദീപബലിഭിഃ സംഭൃതാശേഷമംഗലൈഃ |
അഭീയുർമൃഷ്ടകന്യാശ്ച മൃഷ്ടകുണ്ഡലമണ്ഡിതാഃ || 4 ||

ശംഖദുന്ദുഭീഘോഷേണ ബ്രഹ്മഘോഷേണ ചർത്രിജാം |
വിവേശ ഭവനം വീരഃ സ്തുതമാനോ ഗതസ്ഥയഃ || 5 ||

പൂജിതഃ പൂജയാമാസ തത്ര തത്ര മഹായശാഃ |
പൗരാഞ്ജാനപദാംസ്താംസ്താൻ പ്രീതഃ പ്രിയവരപ്രഭഃ || 6 ||

സ ഏവമാദീന്യനവദ്യചേഷ്ടിതഃ

കർമാണി ഭൂയാംസി മഹാൻമഹത്തമഃ |

കുർവൻ ശശാസാവനിമണ്ഡലം യശഃ

സ്ഫീതം നിധായാരുരുഹേ പരം പദം || 7 ||

സുത ഉവാച

തദാദിരാജസ്യ യശോ വിജൃംഭിതം

ഗുണൈരശേഷൈർഗുണവത്സഭാജിതം |

ക്ഷത്താ മഹാഭാഗവതഃ സദസ്പതേ

കൗഷാരവിം പ്രാഹ ഗുണന്തമർചയൻ || 8 ||

വിദൂര ഉവാച

സോഭിഷിക്തഃ പൃഥുർവിപ്രൈർ -

ലബ്ധാശേഷസുരാർഹണഃ |

ബിഭ്രത് സ വൈഷ്ണവം തേജോ

ബാഹ്യാർയാഭ്യാം ദുരോഹ ഗാം || 9 ||

കോ ന്വസ്യ കീർത്തിം ന ശൃണോത്യഭിജേതോ

യദ്വിക്രമോച്ഛിഷ്ടമശേഷഭൂപാഃ |

ലോകാഃ സപാലാ ഉപജീവന്തി കാമ -

മദ്യാപി തൻമേ വദ കർമ ശുദ്ധം || 10 ||

മൈത്രേയ ഉവാച

ഗംഗായമുനയോർനദ്യാരന്തരാക്ഷേത്രമാവസൻ |

ആരബ്ധാനേവ ബുദ്ധജേ ഭോഗാൻ പുണ്യജിഹാസയാ || 11 ||

സർവത്രാസ്ഖലിതാദേശഃ സപ്തദ്വീപൈകദണ്ഡധൃക് |

അന്യത്ര ബ്രാഹ്മണകുലാദന്യത്രാച്യുതഗോത്രതഃ || 12 ||

ഏകദാസ്സീൻമഹാസത്രദീക്ഷാ തത്ര ദിവൗകസാം |
സമാജോ ബ്രഹ്മർഷീണാം ച രാജർഷീണാം ച സത്തമ || 13 ||

തസ്മിന്നർഹത്സു സർവേഷു സ്വർചിതേഷു യഥാർഹതഃ |
ഉത്ഥിതഃ സദസോ മധ്യേ താരാണാമുഡുരാഡിവ || 14 ||

പ്രാംശുഃ പിനായതഭുജോ ഗൗരഃ കഞ്ജാരുണേഷ്വരഃ |
സുനാസഃ സുമുഖഃ സൗമ്യഃ പിനാംസഃ സുദ്വിജസ്ഥിതഃ || 15 ||

വ്യൂഢവക്ഷാ ബൃഹച്ഛ്വാണിർവലിവൽഗുദലോദരഃ |
ആവർതനാഭിരോജസ്വി കാഞ്ചനോരുരുദഗ്രപാത് || 16 ||

സുക്ഷ്മവക്രാസിതസ്നിഗ്ധമൂർധജഃ കംബുകന്ധരഃ |
മഹാധനേ ദുകുലാഗ്രേ പരിധായോപവീയ ച || 17 ||

വൃഞ്ജിതാശേഷഗാത്രശരീരനിയമേ ന്യസ്തഭുഷണഃ |
കൃഷ്ണാജിനധരഃ ശ്രീമാൻ കുശപാണിഃ കൃതോചിതഃ || 18 ||

ശിശിരസ്നിഗ്ധതാരാക്ഷഃ സമൈക്ഷത സമന്തതഃ |
ഊചിവാനിദമൂർവീശഃ സദഃ സംഹർഷയന്നിവ || 19 ||

ചാരു ചിത്രപദം ശ്ലക്ഷ്ണം മൃഷ്ടം ഗൂഢമവിക്ലവം |
സർവേഷാമുപകാരാർഥം തദാ അനുവദന്നിവ || 20 ||

രാജോവാച

സഭാഃ ശൃണുത ഭദ്രം വഃ സാധവോ യ ഇഹാഗതാഃ |
സത്സു ജിജ്ഞാസുഭിർധർമ്മമാവേദ്യം സ്വമനീഷിതം || 21 ||

അഹം ദണ്ഡധരോ രാജാ പ്രജാനാമിഹ യോജിതഃ |
രക്ഷിതാ വൃത്തിഭഃ സ്വേഷു സേതുഷു സ്ഥാപിതാ പൃഥക് || 22 ||

തസ്യ മേ തദനുഷ്ഠാനാദ്യാനാഹുർബ്രഹ്മവാദിനഃ |
ലോകാഃ സ്യുഃ കാമസന്ദോഹാ യസ്യ തുഷ്യതി ദിഷ്ടദ്യുക് ॥ 23 ॥

യ ഉദ്ധരേത്കരം രാജാ പ്രജാ ധർമേഷ്വശിക്ഷയൻ |
പ്രജാനാം ശമലം ഭുങ്ക്തേ ഭഗം ച സ്വം ജഹാതി സഃ ॥ 24 ॥

തത് പ്രജാ ഭർതുപിണ്ഡാർഥം സ്വാർഥമേവാനസൂയവഃ |
കുരുതായോക്ഷജധിയസ്തർഹി മേന്നുഗ്രഹഃ കൃതഃ ॥ 25 ॥

യുയം തദനുമോദധ്വം
പിതൃദേവർഷയോഽമലാഃ |
കർതുഃ ശാസ്തുരനുജ്ഞാതുസ് -
തുൽയം യത്പ്രേത്യ തത്ഫലം ॥ 26 ॥

അസ്തി യജ്ഞപതിർനാമ കേഷാഞ്ചിദർഹസത്തമാഃ |
ഇഹാമുത്ര ച ലക്ഷ്യന്തേ ജ്യോത്സ്നാവത്യഃ ക്വചിദ്ഭുവഃ ॥ 27 ॥

മനോരുത്താനപാദസ്യ ധ്രുവസ്യാപി മഹീപതേഃ |
പ്രിയവ്രതസ്യ രാജർഷേരംഗസ്യാസ്ഥത്പിതൃഃ പിതൃഃ ॥ 28 ॥

ഈദ്യശാനാമമാന്യേഷാമജസ്യ ച ഭവസ്യ ച |
പ്രഹ്ലാദസ്യ ബലേശ്വാപി കൃത്യമസ്തി ഗദാഭൃതാ ॥ 29 ॥

ദൗഹിത്രാദീനൃതേ മൃത്യോഃ ശോച്യാൻ ധർമവിമോഹിതാൻ |
വർഗസ്വർഗാപവർഗാണാം പ്രായേണൈകാത്മ്യഹേതുനാ ॥ 30 ॥

യത്പാദസേവാദിരുചിസ്തപസ്വിനാ -
മശേഷജൻമോപചിതം മലം ധിയഃ |
സദ്യഃ ക്ഷിണോത്യൻവഹമേധതീ സതീ
യഥാ പദാംഗുഷ്ഠവിനിഃസൃതാ സരിത് ॥ 31 ॥

വിനിർധുതാശേഷമനോമലഃ പുമാ -

നസംഗവിജ്ഞാനവിശേഷവീര്യവാൻ |

യദംഘ്രിമൂലേ കൃതകേതനഃ പുന -

ർന സംസൃതിം ക്ലേശവഹാം പ്രപദ്യതേ || 32 ||

തമേവ യുയം ഭജതാത്മവൃത്തിഭി -

ർമനോവചഃകായഗുണൈഃ സ്വകർമ്മഭിഃ |

അമായിനഃ കാമദുഃഖാംഘ്രിപങ്കജം

യമാധികാരാവസിതാർഥസിദ്ധയഃ || 33 ||

അസാവിഹാനേകഗുണോഽഗുണോഽധരഃ

പൃഥഗ്വിധഭ്രവ്യഗുണക്രിയോക്തിഭിഃ |

സമ്പദ്യത്വേർമാശയലിംഗനാമഭി -

ർവിശുദ്ധവിജ്ഞാനഘനഃ സ്വരൂപതഃ || 34 ||

പ്രധാനകാലാശയധർമസംഗ്രഹേ

ശരീര ഏഷ പ്രതിപദ്യ ചേതനാം |

ക്രിയാഫലത്വേന വിഭുർവിഭാവ്യതേ

യമാനലോ ദാരുഷ്യ തദ്ഗുണാത്മകഃ || 35 ||

അഹോ മമാമീ വിതരന്ത്യനുഗ്രഹം

ഹരിം ഗുരും യജ്ഞഭുജാമധീശ്വരം |

സ്വധർമയോഗേന യജന്തി മാമകാ

നിരന്തരം ക്ഷോണിതലേ ദൃഢവ്രതാഃ || 36 ||

മാ ജാതു തേജഃ പ്രഭവേൻമഹർദ്ധിഭി -

സ്തിതിക്ഷയാ തപസാ വിദ്യയാ ച |

ദേദീപ്യമാന്വേജിതദേവതാനാം

കുലേ സ്വയം രാജകുലാദ് ദ്വിജാനാം || 37 ||

ബ്രഹ്മൺയദേവഃ പുരുഷഃ പുരാതനോ
 നിത്യം ഹരിർയച്ചരണാഭിവന്ദനാത് |
 അവാപ ലക്ഷ്മീമനപായിനീം യശോ
 ജഗത്പവിത്രം ച മഹത്തമാഗ്രണീഃ || 38 ||

യത്സേവയാശേഷഗുഹാശയഃ സ്വരാഡ്
 വിപ്രപ്രിയസ്തുഷ്യതി കാമമീശ്വരഃ |
 തദേവ തദ്ധർമപരൈർവിനീതൈഃ
 സർവാത്മനാ ബ്രഹ്മകുലം നിഷേവ്യതാം || 39 ||

പുമാൻ ലഭേതാനതിവേലമാത്മനഃ
 പ്രസീദതോത്ത്യന്തശമം സ്വതഃ സ്വയം |
 യന്നിത്യസംബന്ധനിഷേവയാ തതഃ
 പരം കിമത്രാസ്തി മുഖം ഹവിർഭുജാം || 40 ||

അശ്നാത്യനന്തഃ ഖലു തത്തുകോവിദൈഃ
 ശ്രദ്ധാഹുതം യൻമുഖ ഇജ്യനാമഭിഃ |
 ന വൈ തഥാ ചേതനയാ ബഹിഷ്കൃതേ
 ഹുതാശനേ പാരമഹംസ്യപർയഗുഃ || 41 ||

യദ്ബ്രഹ്മ നിത്യം വിരജം സനാതനം
 ശ്രദ്ധാതപോമംഗലമൗനസംയമൈഃ |
 സമാധിനാ ബിഭ്രതി ഹാർഥദ്യുഷ്ടയേ
 യത്രേദമാദർശ ഇവാവഭാസതേ || 42 ||

തേഷാമഹം പാദസരോജരേണു -
 മാർയാ വഹേയാധികിരീടമാ്ഛയുഃ |
 യം നിത്യദാ ബിഭ്രത ആശു പാപം
 നശ്യത്യമും സർവഗുണാ ഭജന്തി || 43 ||

ഗുണായനം ശീലധനം കൃതജ്ഞം

വൃദ്ധാശ്രയം സംവൃണതേനൂ സമ്പദഃ |

പ്രസീദതാം ബ്രഹ്മകുലം ഗവാം ച

ജനാർദനഃ സാനുചരശ്ച മഹ്യം || 44 ||

മൈത്രേയ ഉവാച

ഇതി ബ്രുവാണം നൃപതിം പിതൃദേവദ്വിജാതയഃ |

തുഷ്ടുവുർഹൃഷ്ടമനസഃ സാധുവാദേന സാധവഃ || 45 ||

പുത്രേണ ജയതേ ലോകാനിതി സത്യവതീ ശ്രുതിഃ |

ബ്രഹ്മദണ്ഡഹതഃ പാപോ യദ്യേനോത്ത്യതരത്തമഃ || 46 ||

ഹിരണ്യകശിപുശ്ചാപി ഭഗവന്നിന്ദയാ തമഃ |

വിവിക്ഷുരത്യഗാത്സുനോഃ പ്രഹ്ലാദസ്യാനുഭാവതഃ || 47 ||

വീരവര്യ പിതഃ പൃഥ്വ്യാഃ സമാഃ സഞ്ജീവ ശാശ്വതീഃ |

യസ്യേദൃശ്യചുതേ ഭക്തിഃ സർവലോകൈകഭർതരി || 48 ||

അഹോ വയം ഹൃദ്യ പവിത്രകീർതേ

ത്വയൈവ നാഥേന മുകുന്ദനാഥാഃ |

യ ഉത്തമശ്ലോകതമസ്യ വിഷ്ണോ -

ർബ്രഹ്മൺയദേവസ്യ കഥാം വ്യനക്തി || 49 ||

നാത്യദ്ഭുതമിദം നാഥ തവാജീവ്യാനുശാസനം |

പ്രജാനുരാഗോ മഹതാം പ്രകൃതിഃ കരുണാത്മനാം || 50 ||

അദ്യ നസ്തമസഃ പാരസ്ത് -

വയോപാസാദിതഃ പ്രഭോ |

ഭ്രാമ്യതാം നഷ്ടദ്യഷ്ടീനാം

കർമ്മദിർദൈവസംജ്ഞിതൈഃ || 51 ||

നമോ വിവൃദ്ധസത്തായ പുരുഷായ മഹീയസേ |
യോ ബ്രഹ്മ ക്ഷത്രമാവിശ്യ ബിഭർതീദം സ്വതേജസാ || 52 ||

|| ഇതി ശ്രീമദ്ഭാഗവതേ മഹാപുരാണേ പാരമഹംസ്യാം സംഹിതായാം
ചതുർഥസ്കന്ധേ ഏകവിംശോധ്യായഃ ||